

**Deinstitutionalizācija kā
iespēja attīstīt sociālo
darbu un nodrošināt
mūsdienīgus
pakalpojumus.**

Māris Grāvis

2015. gada 11. novembris

PAR SEVI:

Biedrības «Rīgas pilsētas Rūpju bērns» valdes priekšsēdētājs

- Sniedz sabiedrībā balstītus pakalpojumus personām ar intelektuālās attīstības traucējumiem
- Lobē personu ar intelektuālās attīstības traucējumiem intereses
- Konsultē un atbalsta pašvaldības/sociālos dienestus/NVO/.....

DI Atbalsta persona

- DI plāna izstrādes darba grupu loceklis
- Rīgas plānošanas reģiona DI projekta atbalsta persona
- Konsultants

Brālis

KO CILVĒKI DOMĀ PAR DEINSTITUCIONALIZĀCIJU?

Parastais Latvietis

Neko nav dzirdējis un Lieciet mani mierā!

Latvietis zinošais

Ja kādam nebūs labi, tik pasakiet man.....

Pašvaldības darbinieks

Atkal kaut ko tur augšā izdomājuši, priekš kam tas vajadzīgs.

Valsts pārvaldes darbinieks

Ko mēs atkal esam ievārījuši?

VSAC darbinieks

KAS AR MANI BŪS?

VSAC klients

KAS?

Klients pašvaldībā

Es par to nedomāju...

Es un man līdzīgie

Visam vajadzētu izdoties

KAS TAD ĪSTI IR DEINSTITUCIONALIZĀCIJA?

Process pārejai no institucionālās aprūpes uz sabiedrībā balstītu pakalpojumu nodrošināšanu dažādām mērķa grupām, kas attiecas uz dažādu sabiedrībā balstītu pakalpojumu attīstības procesu, ieskaitot preventīvo darbu, ar mērķi likvidēt vajadzību pēc institucionālās aprūpes.

INFRASTRUKTŪRA:

ATBILSTOŠAS TELPAS

ATBILSTOŠS APRĪKOJUMS

ATRAŠANĀS VIETA

ATTIEKSME:

**ATBILSTOŠA ATTIECĪBA DARBINIEKS -
KLIENTI**

ATBILSTOŠS DARBA PLĀNS

KLIENTA VAJADZĪBAS UN INTERESES

KAD ĪSTI SĀKĀS DEINSTITUCIONALIZĀCIJA?

1992. gads

Starp Humpalām un IDEJĀM

SKANDINĀVIJAS PIEREDZE UN APĢĒRBI!

1994. gads

**Pirmais Latvijā Dienas aprūpes centrs
«Cerību māja»**

KĀPĒC TAGAD?

- 2010. gadā Latvija ir ratificējusi ANO Konvenciju „Par personu ar invaliditāti tiesībām”, kuras 19.pants „Patstāvīgs dzīvesveids un iekļaušana sabiedrībā” nosaka, ka tās dalībvalstīs personām ar invaliditāti ir tiesības saņemt atbalsta pakalpojumus un personisko palīdzību, lai dzīvotu sabiedrībā un nebūtu izolēti un nošķirti no tās. Starptautisko tiesību akti un vispārējie cilvēktiesību principi vērš uzmanību uz to, ka institucionalizācija tiek uzskatīta par sliktu praksi un cilvēktiesību pārkāpumu.
-
-

Mainās domāšana un uzskati

**KAD TAD, JA
NE TAGAD?**

Netiecoties pēc liela mērķa
Nav iespējams sasniegt pat mazos

Cilvēku ar invaliditāti skaits pieaug.
Bērnu ar funkcionāliem traucējumiem skaits
pieaug.
Sabiedrība noveco.

***Pieaug nepieciešamība pēc
atbilstošiem Sociāliem pakalpojumiem!***

UN VISS?

NĒ – tikai SĀKUMS!

Projekts:

9.2.2. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt kvalitatīvu institucionālai aprūpei alternatīvu sociālo pakalpojumu dzīvesvietā un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti un bērniem” **9.2.2.1. pasākums “Deinstitutionalizācija”**

DI procesa īstenošana aptver vairākas mērķa grupas

- Pilngadīgas personas ar garīga rakstura traucējumiem (personas ar garīgas jeb intelektuālas attīstības traucējumiem un psihiskām saslimšanām jeb garīgās veselības traucējumiem).
- Bērni SAC
- Bērni ar funkcionāliem traucējumiem

- 3400 bērniem ar funkcionāliem traucējumiem nodrošināti sociālie pakalpojumi pašvaldībās.
- 85 % bērniem, kam nodrošināti sociālie pakalpojumi pašvaldībās, uzlabojusies dzīves kvalitāte.

Sasniedzamie DI rādītāji bērniem ar funkcionālajiem traucējumiem

- Aprūpes pakalpojums,
- “Atelpas brīža” pakalpojums,
- Sociālās rehabilitācijas pakalpojumi.

***Sabiedrībā balstīti sociālie pakalpojumi
bērniem ar funkcionāliem traucējumiem***

Ietver bērna aprūpi un uzraudzību, pašaprūpes spēju attīstību un brīvā laika saturīgu pavadīšanu. Piešķirams bērniem ar funkcionāliem traucējumiem, kuriem izsniegts Veselības un darbības ekspertīzes ārstu valsts komisijas (turpmāk – VDEĀVK) atzinums par īpašas kopšanas nepieciešamību sakarā ar smagiem funkcionāliem traucējumiem (turpmāk – bērns) ne vairāk ka 50 stundas nedēļā līdz četrus gadu vecumam (ieskaitot).

Aprūpes pakalpojums

Paklāpojums bērnu likumiskajiem pārstāvjiem vai audžuģimenei. Tas ietver bērna uzraudzību, pašaprūpes nodrošināšanu, speciālistu konsultācijas, ēdināšanu 4 reizes dienā, pastaigas un saturīgu brīvā laika pavadīšanu piedāvā uz laiku līdz 30 diennaktīm gadā.

“Atelpas brīža” pakalpojums

- Bērniem – psihologa pakalpojums, logopēda pakalpojums, rehabilitologa pakalpojums, fizioterapija, reitterapija, hidroterapija, kā arī izglītojošās atbalsta grupas;
- Bērnu likumiskajiem pārstāvjiem – ne vairāk kā divus no šādiem sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem – psihologa pakalpojums, rehabilitologa pakalpojums, fizioterapija, izglītojošās atbalsta grupas.

Sociālās rehabilitācijas pakalpojumi

- 1) Ģimeniska aprūpe (audžuģimenes aprūpe, specializētās audžuģimenes aprūpe, aizbildnība),
- 2) Ģimenes videi pietuvināta institucionālā aprūpe.

***Paredzamiē sabiedrībā balstītie sociālie pakalpojumi bērniem
bāreņiem/ bērniem bez vecāku ģādības***

- 85 % ārpusģimenes aprūpes bērnu dzīvo audžuģimenēs vai pie aizbildņa (institucionālajā aprūpē (pašlaik institucionālajā aprūpē atrodas 1750 bērni, Latvijas audžuģimenēs 1260, aizbildņu ģimenēs ap 5000 bērnu),
- Bērnu skaits institucionālajā aprūpē ir samazinājies līdz 720,
- Par 10 % palielinājies ģimeņu skaits, kas gatavas aktīvi iesaistīties un veicināt ārpus institūcijas aprūpi (pašlaik Latvijā ir ap 580 aktīvo audžuģimeņu, aizbildņi ap 4800)
- par 60% samazināts bērnu skaits, kas ir ievietoti un atrodas bērnu sociālās aprūpes iestādēs ilgāk par 3 mēnešiem (vecumā līdz 3 gadiem) vai ilgāk par 6 mēnešiem (vecumā no 4 – 18 gadiem)
- 350 jauniešiem (35 jauniešu mājas un katrā 10 jaunieši) 15-18 gadu vecumā nodrošināts sabiedrībā balstīts pakalpojums „Jauniešu mājā”
- 85 % bērniem, kam nodrošināti sociālie pakalpojumi pašvaldībās, uzlabojusies dzīves kvalitāte.

Sasniedzamie DI rādītāji bērniem bāreņiem

*Institūcija, kura ir pielāgota
bērna/pusaudža/jaunieša vajadzībam izmitinot līdz
24 personām (max skaits 1 grupā 8 personas):*

- Ģimenes tipa institucionālā aprūpe bērniem.*
- Jauniešu māja (15-18 gadi/katrā mājā 10
jaunieši).*
- Sociālās korekcijas aprūpes māja.*

***Ģimenes videi pietuvināta
institucionāla aprūpe***

PILNGADĪGAS PERSONAS AR GARĪGA RAKSTURA TRAUCĒJUMIEM

- 700 klienti atstājuši ilgstošās aprūpes institūcijas
- 1400 personām sniegti sociālie pakalpojumi, novēršot nonākšanu institūcijās
- Slēgtas 3 VSAC filiāles
- Klientu vietu skaits ilgstošās aprūpes institūcijās samazinājies par 1000
- Sabiedrībā balstīto pakalpojumu īpatsvars pieaudzis no 20 līdz 45%

- **Sasniedzamie rezultāti (2020)**

- Ø Aprūpe mājās
- Ø Dienas aprūpes centrs
- Ø Specializētās darbnīcas
- Ø Grupju dzīvokļi
- Ø Īslaicīgās sociālās aprūpes pakalpojumi
- Ø Speciālistu konsultācijas un individuālais atbalsts
- Ø Atbalsta grupas un grupu nodarbības

PAKALPOJUMI

DI NO KLIENTA SKATU PUNKTA

- KLIENTA VĒLME
- KLIENTA SPĒJAS UN VAJADZĪBAS (IZVĒRTĒJUMS)
- ATBILSTOŠO PAKALPOJUMU UN ATBALSTA ESAMĪBA

DI NO VALSTS SKATU PUNKTA

- 1. SOLIS — Noteikti konkrētam klientam nepieciešamie pakalpojumi pašvaldībā
- 2. SOLIS – Izveidojamo pakalpojumu plānu izstrāde reģiona līmenī
- 3. SOLIS – Sabiedrībā Balstītu Pakalpojumu izveide pašvaldībās
- 5. SOLIS – ATBALSTS VSAC
- 6. SOLIS – KLIENTU UZŅEMŠANA SBP
 - SABIEDRĪBAS IZPRATNES VEICINĀŠANA

- JĀIZVEIDO DI DARBA GRUPA
- JĀSAPROT VIETĒJO KLIENTU VAJADZĪBAS UN SKAITS
- JĀVIENOJAS KĀDUS PAKALPOJUMUS GRIB ATTĪSTĪT
- JĀIZSTRĀ SAVS PIEDĀVĀJUMS REĢIONAM
 - DI PLĀNS
- JĀVEIDO PIETEIKUMI INFRASTRUKTŪRAS PROJEKTIEM
- JĀPIESAISTA VAI JĀVEIDO PAKALPOJUMA SNIEDZĒJI
- JĀNODROŠINA PAKALPOJUMI

DI NO PAŠVALDĪBAS SKATU PUNKTA

- Pilns finansējums pakalpojumu uzsākšanai un uzturēšanai
- Infrastruktūras attīstība
- Darba vietas
- Uzņēmējdarbība (ēdināšana, veļas mazgāšana,...)
- Cilvēku saglabāšana

leguvumi pašvaldībām

- PAKALPOJUMI IR, BIJA,
BŪS.....SABIEDRĪBĀ BALSTĪTI!
- LATVIJĀ JAU DARBOJAS DAUDZ
LABU PAKALPOJUMU, KAS IR
FINANSIĀLI ADEKVĀTI!
- NEPIECIEŠAMS GRIBĒT!

ATZIŅAS

- Jāsāk ar klientiem, kas atrodas pašvaldībās un nesaņem (NEKĀDUS) pakalpojumus

ATZIŅAS

DI NAV RISKS

- *2013.gada beigās Latvijā Slimību profilakses un kontroles centra reģistra uzskaitē atradās 82 993 personas ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem. 2015.gada 1.janvārī no valsts budžeta tika finansētas institucionālās aprūpes vietas 5227 klientiem ar garīga rakstura traucējumiem. DI projekta ietvaros paredzēts atgriezt pašvaldībās 700 personas, kas šobrīd dzīvo VSAC, tas ir 13,40% no visiem VSAC klientiem un 0,85% no personām ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem. **Jau šobrīd pašvaldībās dzīvo 77 766 personas ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem un papildus 700 personas, tas ir 0,9% - neradīs nekādus sociālus riskus vai izmaiņas.***

ATZIŅAS

DI IR STARPTAUTISKA PRAKSE

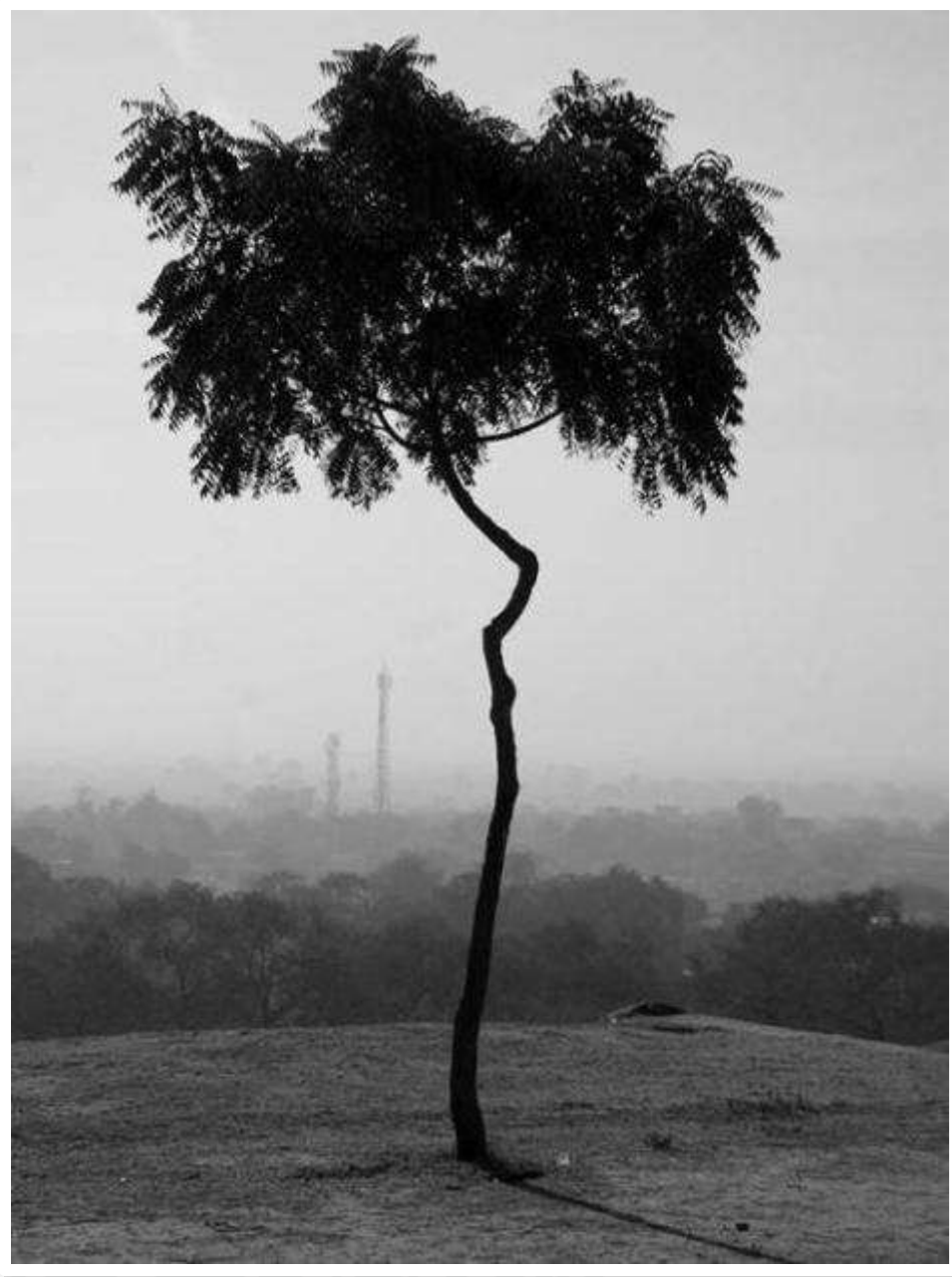
- *Līdzīgus procesus ir veikušas vai šobrīd veic visas attīstītās valstis. Mainoties laikam, mainās domāšana un uztvere. Mainoties uztverei, ir jāmainās pakalpojumiem.*

ATZIŅAS

KVALITATĪVS PAKALPOJUMS IR IEGUVUMS NE TIKAI KLIENTAM, BET ARĪ DARBINIEKAM

- *Atbilstoša darbinieku attiecība pret klientu skaitu. Atbilstoša infrastruktūra. Atbilstoši palīglīdzekļi. Atbilstošs telpu izmērs. Tas nav ieguvums tikai klientam. Tas ir ieguvums arī darbiniekam.*

ATZIŅAS

- Viss šajā prezentācijā redzamais un dzirdamais ir tikai un vienīgi manas pārdomas, ko nevar uzskatīt par oficiālu nostāju.
- Iebildumu/pretenziju vai citu sajūtu gadījumā jāveic trīs dziļas izelpas un jāturpina mierīgi strādāt.
 - PALDIES PAR UZMANĪBU